

Ἡ ἴδια ἰδέα ἐκφράζεται καὶ στὸ Ἀποστολικὸ Σύμβολο, ὅταν λέμε «Καταβέβηκεν εἰς τὸν Ἄδη». Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δάντη σκεφτόμαστε τὸν Ἄδη (τὴν κόλαση) μὲ ὄρους βασανιστηρίων. Ὅμως ὁ Ἄδης γιὰ τὸν ὁποῖο κάνει λόγο ἡ Παλαιὰ Διαθήκη δὲν εἶναι μία κόλαση βασανιστηρίων, ἀλλὰ ὁ Sheol, ὁ τόπος ἐκεῖνος ὅπου ἀποκόπτονταν κάθε ἀνθρώπινη ψυχὴ, ὁ τόπος ὅπου δὲν ὑπῆρχε ὁ Θεός, ἐπειδὴ πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀπολύτρωση τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρχε ἕνα χάσμα μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖο μόνο ἡ Ἀπολύτρωση, τὸ μυστήριό τοῦ Χριστοῦ μπορούσε νὰ πληρώσει.

Κατεβαίνει λοιπὸν στὸν Ἄδη. Ὁ Ἄδης ἀνοίγει διάπλατα γιὰ νὰ ἀρπάξει ἕνα νέο θύμα καὶ νὰ γίνεῖ αὐτὸ σημεῖο τῆς τελειωτικῆς του νίκης ἐπὶ τοῦ Θεοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ γνωρίζει ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ δεχόταν. Καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸν Ἄδη ποὺ δέχεται ἕναν ἄνθρωπο, εἰσέρχεται ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

Πιστεύω πὼς ὑπάρχει ἐδῶ μιὰ μικρολεπτομέρεια ποὺ ἐξηγεῖ τί εἶδους προμήνυμα εἶχε ὁ ψαλμωδός, ὅταν διακήρυττε: «Ποῦ νὰ πάω μακριὰ ἀπὸ τὸ Πρόσωπό Σου; Στὸν οὐρανὸ; Μὰ ἐκεῖ εἶναι ἡ κατοικία Σου. Στὸν Ἄδη; Μὰ ἐκεῖ εἶσαι Ἐσὺ». Δὲν ὑπάρχει τίποτα πλεον ἀπὸ τὴ συνθήκη τοῦ κτιστοῦ, τίποτα ἀπὸ τὴ συνθήκη τοῦ ἀνθρώπου (πέρα ἀπὸ τὴν ἁμαρτία), ποὺ νὰ εἶναι ἐκτὸς τῆς

ἐμπειρίας τοῦ Χριστοῦ, ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ πάντα περιέχονται σ' Ἐκεῖνον, καὶ δὲν ὑπάρχει οὔτε ἕνας ἀθεϊστὴς στὸν κόσμον ποὺ νὰ γνώρισε τὸν ἀθεϊσμό, τὴν ἀπώλεια τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸν τρόπο ποὺ τὴν γνώρισε ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἄνθρωπου, ποὺ πέθανε πάνω στὸν σταυρὸ μὲ αὐτὴ τὴν ἀπόλυτη κραυγὴ τῆς ὀδύνης καὶ τῆς ἀγωνίας.

Κι ἐδῶ πάλι βλέπουμε τὸ εὖρος τῆς θείας ἀγάπης καὶ τὸ βάθος τῆς ἀποδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ὄλων ἐκεῖνων ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἀνθρώπινη συνθήκη. «Τίποτα ἀνθρώπινο δὲν μοῦ εἶναι ξένο», λέει ὁ Τερτυλλιανός. Ἴσως δὲν γνώριζε τί ἔκταση εἶχε αὐτὴ ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀνθρώπινης συνθήκης ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Πέθανε. Πέθανε ἀναμάρτητος. Μὲ τί εἶδους θάνατο πέθανε; Μὲ τὸν δικό μας, μὲ ἕνα θάνατο δανεικό. Αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ θεία κλήση, νὰ παραμένεις ἀναμάρτητος καὶ νὰ πεθαίνεις ἕνα θάνατο δανεικό;

“ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ”

Περιοδικὴ ἔκδοση *Γ.Ν. Ἀγ. Ζώνης*
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐκδότης: *Γ.Ν. Ἀγ. Ζώνης* · www.agiazoni.gr

Υπεύθυνος: Ἀρχιμ. Ἀνθιμος Ἡλιόπουλος

Ἀγίας Ζώνης 27Α,

Ἀθήνα 11552 · τηλ.: 210 8674250

14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017 Ἀριθ. Φυλ. 46

Διανέμεται δωρεάν· Εἰσφορὲς δεκτές

ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ

ΤΕΥΧΟΣ 46

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ

14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

Ἁγιότητα καὶ Θεός

Anthony Bloom (Metropolitan of Sourozh (1914- 2003))

.....**Θ**ὰ ἤθελα νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχή σας σὲ μιὰ ἀναφορὰ ποὺ σίγουρα δὲν εἶναι βιβλικὴ καὶ δὲν διαθέτει κάποια αὐθεντία ἀπὸ μόνη της, ἀλλὰ ποὺ ὡστόσο μοῦ φαίνεται ἐνδιαφέρουσα. Τὸν δέκατο ἑβδομο αἰῶνα, ἕνας Ρῶσος ἱερέας, ἕνας ἄνθρωπος μὲ φλογερὸ φρόνημα, ἔγραψε τὴν αὐτοβιογραφία του.

Στὸ πρόλογο αὐτῆς τῆς αὐτοβιογραφίας, ὁ συγγραφέας κάνει λόγο γιὰ τὴ θεία Σύνοδο ποὺ προηγήθηκε τῆς κτίσης τοῦ κόσμου καὶ λέει: «Στὸ φῶς ὅσων γνωρίζουμε γιὰ τὸν ἔνσαρκο Θεό, μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς κάποια στιγμή ὁ Πατέρας εἶπε στὸν Υἱό: «Υἱέ μου, ἄς ποιήσουμε τὸν ὁρατὸ κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον». Καὶ ὁ Υἱὸς ἀπάντησε: «Πατέρα, ἄς γίνεῖ κατὰ τὸ θέλημά Σου». Καὶ ὁ Πατέρας πρόσθεσε: «Υἱέ μου, γνωρίζεις ἄραγε πὼς ἂν ἐνεργήσω διὰ Σοῦ, θὰ ἔρθει κάποια μέρα ποὺ ὁ ἄνθρωπος θὰ μᾶς προδώσει καί, προκειμένου νὰ τὸν φέρουμε πάλι κοντά μας, θὰ πρέπει νὰ πεθα-

νεῖς;». Καὶ ὁ Υἱὸς ἀπάντησε καὶ πάλι: «Ἄς γίνεῖ κατὰ τὸ θέλημά Σου, Πατέρα». Κι ἔτσι πλάστηκε ὁ κόσμος».

Αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα δὲν εἶναι ἀπὸ κάποιο ἀπόκρυφο κείμενο, δὲν προσποιεῖται δηλαδὴ ὅτι διατυπώνει κάποια βιβλικὴ πραγματικότητα μὲ ἄλλη ὀρολογία, ἀλλὰ ἐκφράζει μιὰ βαθιὰ ἐσωτερικὴ ἀλήθεια: ὁ Θεός, μέσα στὴν πραγματικότητα τῆς θείας πανσοφίας Του, θέλησε καὶ κάλεσε στὴν ὑπαρξὴ τὸν κόσμον, ἔχοντας πλήρη συνείδηση τῶν συνεπειῶν ποὺ αὐτὴ ἡ θεία κλήση (ἡ θεία κλήση ποὺ ἔκανε ἕναν ἐλεύθερο κόσμον νὰ ἀναδυθεῖ ἐκ τοῦ μηδενός) θὰ εἶχε γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Αὐτὸς εἶναι, θὰ λέγαμε, ἕνας ἀγώνας μεταξὺ Θεοῦ καὶ κόσμου, καὶ **ἡ τραγωδία γιὰ τὴν ὁποία τόσο συχνὰ παραπονιόμαστε εἶναι πὺρ τραγικὴ γιὰ τὸν Θεὸ παρὰ γιὰ τὸν κόσμον!**

Μέσα ἀπὸ τὴν Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, βλέπουμε πὼς ὁ Θεός ἀναλαμ-

βάνει συνεχῶς τὴν πλήρη εὐθύνη τῆς δημιουργικῆς Του ἐνέργειας. Βῆμα-βῆμα ὑποστηρίζει τοὺς προφήτες, διακηρύσσει τὸ θέλημά Του, ἀποκαλύπτει τὸ βάθος τῆς σκέψης Του. Ὁ Ἄμως λέει ὅτι προφήτης εἶναι ἐκεῖνος μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς μοιράζεται τὶς σκέψεις Του. Καὶ ὁ Θεὸς διατηρεῖ τὴν πιστότητά του, ὅταν ἡ κτίση γίνεται ἄπιστη -θυμηθεῖτε τὸν Ὡσηὲ καὶ τὶς εἰκόνες ποὺ δίνει γιὰ τὸν πιστὸ σύζυγο, ποὺ ἐγκαταλείπεται ἀπὸ τὴ σύζυγό του.

Ἔτσι, πίσω ἀπὸ καθετὶ ὑπάρχει μία μονομερῆς ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ὁποία ὁμοῦς ὁ Θεὸς σηκώνει τὴν πλήρη καὶ ἔσχατη εὐθύνη. Αὐτὸ εἶναι σημαντικό, ἐπειδὴ ἂν εἴμαστε «ἐν Θεῷ», πρέπει νὰ μοιραστοῦμε μαζί Του αὐτὴ τὴ θεία εὐθύνη, ἢ τουλάχιστον νὰ λάβουμε ἀπ' αὐτὴ τὸ μερίδιό μας.

Ἡ ἐπιλογή μας νὰ εἴμαστε Ἐκκλησία δὲν ἀποτελεῖ παραδείσιο προνόμιο. Εἶναι κατ' οὐσίαν μία ἐπιλογή συμμετοχῆς στὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συνάμα καὶ μία ἐπιλογή συμμετοχῆς στὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν Ἐνσάρκωση καὶ τὴ θεία οικονομία τῆς σωτηρίας. Θέλω ἐδῶ νὰ ἐπιμείνω στὴν ἔνταση αὐτῆς τῆς ἀλληλεγγύης, στρέφοντας ἀπλὰ τὴ σκέψη σας σ' ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, τὰ τελευταῖα Του σχεδὸν λόγια, ποὺ πρόφερε πάνω στὸν σταυρό: «Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί μὲ ἐγκατέλειψες;».

Ὅταν μιλάμε γιὰ ἀλληλεγγύη τοῦ Χριστοῦ μὲ τοὺς ἀνθρώπους μέσα ἀπὸ τὴν Ἐνσάρκωση, ἔχουμε συνεχῶς κατὰ νοῦ τὶς μείζονες καὶ ἐλάχιστες ἐκφράσεις αὐτῆς τῆς ἀντινομίας. Ἔχουμε κατὰ νοῦ τοὺς περιορισμοὺς στοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος ὁ Θεῖος Λόγος ὑπέβαλε τὸν ἑαυτό Του, εἰσερχόμενος στὴν ἱστορία καὶ γενόμενος δέσμιος τοῦ χώρου: πεινᾶ, διψᾶ, κουράζεται. Καὶ σὲ ἓνα ἄλλο ἐπίπεδο: ἀναζητᾶ καὶ ἀποδέχεται τὴ συντροφιά τῶν ἀμαρτωλῶν. Ζεῖ καταμεσῆς τοῦ μίσους καὶ ἐν τέλει αὐτὸ τὸ μῖσος εἶναι ποὺ τὸν σκοτώνει.

Αὐτὲς οἱ δύο τελευταῖες λέξεις μου φαίνονται πολὺ ἀδύναμες, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀδυναμία τους: «τὸ ἀνθρώπινο μῖσος τὸν σκοτώνει». Αὐτὸ ἐμποδίζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ κατανοήσουν τί τὸ ἰδιαίτερο εἶχε ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ. Ἄν εἶναι ζήτημα θανάτου, τότε ὅλοι ὅσοι συμμετέχουν στὴ θνητότητα πεθαίνουν -κι Ἐκεῖνος δὲν ἔκανε τίποτα παραπάνω ἀπ' ὅ,τι ὅλοι μας κάποτε θὰ κάνουμε. Ἄν εἶναι ζήτημα βασάνων, τότε ὑπάρχουν μυριάδες ἀνθρωποὶ ποὺ ὑπέφεραν ἀπείρως περισσότερο ἀπ' ὅσο Ἐκεῖνος στὸν σταυρό. Δύο ληστὲς σταυρωνόντουσαν τὴν ἴδια ὥρα μ' Ἐκεῖνον - πέθαναν κι ἐκεῖνοι θάνατο ἀνθρώπινο πάνω στὸν σταυρό. Ἄν φέρουμε στὸ νοῦ μας τὸ ἐνδέκατο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς, βλέπουμε ὅτι τὰ ἀνθρώπινα βάσανα, ἢ

ἀνθρώπινη φρίκη, ἀκόμα κι ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἀγιότητας, ἔχουν ξεπεράσει ὅ,τι θὰ μπορούσαμε νὰ φανταστοῦμε γιὰ τὰ σωματικὰ βάσανα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ τραγικότητα τοῦ θανάτου Του δὲν ἀποτελεῖ τὴν ἀπώτατη συμμετοχὴ Του στὴν ἀνθρώπινη τραγωδία καὶ τὴν ἀνθρώπινη μοίρα.

Ἡ μοναδικὴ ἀνθρώπινη τραγωδία, αὐτὴ ἀπὸ τὴν ὁποία προκύπτουν ὅλες οἱ ἄλλες, εἶναι ἡ θνητότητα, καὶ αὐτὴ ἡ θνητότητα συνδέεται μὲ τὴν ἀμαρτία, μὲ τὸν ἀποχωρισμὸ ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ εἶναι σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο ποὺ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀλληλεγγύη Του μὲ μᾶς περιέχει κάτι πιὸ τρομερὸ ἀπ' ὅσο μπορούμε νὰ φανταστοῦμε.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς λέει στὴ μελέτη του γιὰ τὴν Ἐνσάρκωση: «Εἶναι ἀδιανόητο νὰ λέμε πῶς θὰ μπορούσε ἡ ἀνθρώπινη σάρκα ποὺ εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη μὲ τὴ Θεότητα παντοτινὰ νὰ εἶναι θνητὴ, ἔστω καὶ ὡς ἀνθρώπινη σάρκα». Νὰ εἶσαι θνητὸς σημαίνει νὰ εἶσαι ἀποχωρισμένος. Καὶ ὁ Μάξιμος ὑπογραμμίζει τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς ἐνσάρκωσης, ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ, ἐξαιτίας τῆς συνόδου θεότητας καὶ ἀνθρωπότητας στὸ πρόσωπό Του, ἦταν ἀθάνατος, ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ θανάτου. Ὁ θάνατός Του δὲν εἶναι μόνον μία ἀπλή ἀποδοχὴ τῆς ἀνθρώπινης

συνθήκης, ἀλλὰ διέπεται ἀπὸ τὴν ἔσχατη ἐμπειρία τῆς ἀνθρώπινης τραγωδίας, ποὺ συνίσταται στὴν ἀπώλεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ θανάτωση ἐξαιτίας αὐτοῦ.

Ἐδῶ ἔχουμε κάτι ἐξαιρετικὰ σημαντικόν: Ὁ Χριστὸς μὲ τὴν ἐνσάρκωσή Του ἀποδέχτηκε ὄχι μόνον τὰ ὄρια ἀλλὰ καὶ τὸ βάθος τῆς τραγωδίας μας. Ὅπως λέει καὶ τὸ παλιὸ λόγιο, ὅ,τι ὁ Χριστὸς δὲν προσέλαβε, παραμένει ἐκτός τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας. Ἄν ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε συμμετάσχει στὴ διάρρηξη τῶν σχέσεών μας μὲ τὸν Θεό, στὴν ἀποξένωσή μας ἀπὸ Ἐκεῖνον, μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἓνας θεολόγος μας ἀποκάλεσε «ψυχολογικὴ ἔκκληψη» καὶ ποὺ τὸν ἔκανε νὰ ἀπωλέσει τὴ θεὰ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, τότε δὲν θὰ εἶχε πλήρως συμμετάσχει στὴ θνητότητά μας, καὶ ἡ θνητότητά μας θὰ ἔμενε ἔξω ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς Ἀπολύτρωσης.

Ἐπομένως, βλέπουμε πόσο μακριὰ πηγαίνει ἡ θεία ἀγάπη μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀλληλεγγύη τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμᾶς: Ὁ Χριστὸς ἀποδέχεται ὄχι μόνον τὸ νὰ εἶναι ὡς ἓνας ἀπὸ ἐμᾶς, ὄχι μόνον νὰ συμμετέχει σὲ καθετὶ ἐκτός ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, ἀλλὰ νὰ συμμετέχει καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἀποξένωσή μας, στὸ γεγονὸς τῆς ξενιτείας καὶ τῆς ἀπομάκρυνσής μας ἀπὸ τὸν Πατέρα, προκειμένου νὰ συμμετέχει στὴ μοναδικὴ τραγωδία τοῦ ἀνθρώπου: τὸν ἀθεῖσμό.